

TAJIK STATE UNIVERSITY OF COMMERCE

Course: Main directions for the development of human capital in the context of the digital economy in the Republic of Tajikistan

Week: 3.

**PRINCIPLES AND
MECHANISMS OF HUMAN
CAPITAL DEVELOPMENT IN
THE CONTEXT OF AN
INNOVATIVE ECONOMY**

**Rustamzoda Fitrat
Muzafar**

Lecturer of: Principles and mechanisms of human capital development in the context of an innovative economy

Донишгоҳи давлатии тиҷорати Тоҷикистон

Номи курс: Самтҳои асосии рушди сармояи инсонӣ дар шароити
иқтисоди рақамӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон

Рустамзода Фитрат Музафар

Мавзӯи: 3

Принсипҳо ва механизми
рушди сармояи инсонӣ дар
шароити иқтисодиёти
инноватсионӣ

НАҚШАИ ЛЕКСИЯ

1. Муқаддима

3.1. Механизми рушди сармояи инсонӣ

3.2. Принципҳои асосии сармояи инсонӣ

3.3. Хусусиятҳои хоси рушди сармояи инсонӣ дар иқтисодиёти инноватсионӣ

2. Хулоса

Чамъбасти мавзӯ.

Мақсади лексия:

Ташаккули сармояи инсонӣ, ташаккулёбӣ, намуд ва омилҳои сармояи инсонӣ, иқтисодиёти инноватсионӣ ва саҳми сармояи инсонӣ дар баланд бардоштани он, принципҳо ва махсусиятҳои он.

Механизми рушди сармояи инсонӣ

Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ, Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар Паёми навбатии хеш ба Маҷлиси миллии маҷлиси олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Маҷлиси намояндагонии маҷлиси олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ки санаи 28 декабри соли 2023 ироа гардида буд, қайд намуданд, ки «Рушди муосири иқтисодиёт ва баланд бардоштани рақобатнокии он бидуни рушди сармояи инсонӣ ғайриимкон мебошад.

Механизми рушди сармояи инсонӣ

Вобаста ба ин, сатҳи рушд ва самаранокии истифодаи сармояи инсонӣ барои давлату Ҳукумат аҳаммияти аввалиндараҷа дорад.

Рушди сармояи инсонӣ омили калидии баланд бардоштани сатҳу сифат ва самаранокии соҳаҳои иҷтимоӣ мебошад.

Дар навбати худ, рушди илму маориф калиди пешрафти ҳамаи соҳаҳо ва омили муҳимтарини таъмин намудани ояндаи босуботи давлат ва фардои босаодати ҷомеа ба ҳисоб меравад»¹.

Паёми Президенти Ҷумҳурии

Тоҷикистон ба Маҷлиси миллии

маҷлиси олий ва Маҷлиси намояндагон,

Душанбе – 28.12.2023

Механизми рушди сармояи инсонӣ

Қайд намудан, зарур аст, ки агар Ҷумҳурии Тоҷикистон бештар ба пешравии илмӣ ва рушди сармояи инсонӣ аҳамият аввалиндараҷа надихад ва дар ин замина маблағҳои лозимаро барои рушди сармояи инсонӣ ҷалб накунад, аз кишварҳои тарақикардаи ҷаҳон ба таври зарурӣ ақиб мемонад. Ҳукумати мамлакат вазифадор кардааст, ки барои ташаккули механизми рушди сармояи инсонӣ ва омода намудани кадрҳои баландихтисос МТОК чораҳои зарурӣ андешанд.

Механизми рушди сармояи инсонӣ

Яке аз омилҳои асосии баланд бардоштани дараҷаи зиндагии аҳоли, навсозии низоми иқтисодӣ, инфраструктура ба шумор меравад. Дар робита ба ин, омӯзиш ва таҳқиқи механизми рушди сармояи инсонӣ, муайян намудани хусусиятҳои асосии идоракунии он муҳим аст.

Механизми рушди сармояи инсонӣ

Дар шароити муосир иқтисодии инсонӣ доираи васеи хусусиятҳо ва қобилиятҳои аҳолии қобили меҳнатро ифода менамояд:

- Саломатӣ;
- Иқтисодии ҷисмонӣ;
- Шуури умумии ҷамъият;
- Маҳорати касбӣ,
- Малака
- Талабот ва қобилияти меҳнатӣ;
- Ҳавасмандии ягона ба шумор меравад.

Механизми рушди сармояи инсонӣ

Инчунин метавон тавсифи васеътари сармояи инсониро шарҳ диҳем:

- сармояи иҷтимоӣ (қобилияти умумии меҳнати аҳолии маъюб); сармояи потенциали меҳнатӣ (қобилияти умумии меҳнати аҳоли ва қобили ғайри меҳнати аҳоли);
- сармояи бевоситаи инсонӣ (қувваи кори кормандон - маҷмӯи қобилиятҳои касбии субъектҳои, ки барои мақсадҳои аз ҷиҳати иқтисодӣ самаранок истифода мегарданд, барои гирифтани фоида, даромад рушд менамоянд).

Механизми рушди сармояи инсонӣ

Қайд намудан зарур аст, ки сармояи инсониро метавон дар ду сатҳ чудо намуд - «истеъмолкунанда» (иктидори истеъмолии шахси меҳнатӣ) ва «воқеӣ» (дар фаъолияти нерӯи ҷисмонӣ, маънавӣ ва касбии шахс). Ҳар як фард, инчунин маҷмӯи одамон, дорои хусусияти миқдорӣ, сифатии сармояи инсонӣ мебошанд. Сармояи инсонӣ, дар маҷмӯъ омили ноил шудан ба мақсадҳои инноватсионии иҷтимоию иқтисодӣ дар соҳаҳои истеҳсол, мубодила, тақсим ва истеъмол фаҳмида мешавад.

Механизми рушди сармояи инсонӣ

Қобилиятҳои иқтисодии шахси қобили меҳнат тавассути муносибатҳои ҷамъиятӣ, истифодаи фаъолноки меҳнат бо мақсади ноил гардидан ба навовариҳои иҷтимоию иқтисодӣ, ҳангоми ҳалли масъалаҳои иқтисодию эҷодӣ, иҷтимоӣ, фарҳангӣ ё неъматҳои ҷамъияти, табдил меёбанд.

Механизми рушди сармояи инсонӣ

Ҳамчунин, инсон барандаи сармояи инсонӣ на танҳо барандаи қобилият дар ҳама гуна фаъолияти меҳнатӣ, балки иштирокчии равандҳои иҷтимоию иқтисодие мебошад, ки бо ташаккули қобилиятҳои инсонӣ, талаботи эҷодии ӯ ва имкониятҳо, чорӣ намудани таҷрибаи навоари истифодаи иқтисодӣ, ба даст овардани фоидаи иҷтимоию иқтисодӣ, аз ҷумла дар шакли даромад, афзоиши касб, қонеъ гардондани талаботи эҷодӣ фаҳмида мешавад.

Механизми рушди сармояи инсонӣ

Нишондиҳандаҳои сифати рушди сармояи инсонӣ аз самаранокии механизми он вобаста мебошад.

«Механизм» ҳамчун низом, дар сатҳи байнисоҳавӣ дастгоҳе баррасӣ мегардад, ки тартиби татбиқи раванд ё амали муайяноро ифода мекунад.

«Механизм як навъи махсуси низоми мураккаби иҷтимоию иқтисодӣ ба шумор рафта, танзим, таъмин, ё дигар раванди рушдро таъмин мекунад».

Механизми рушди сармояи инсонӣ

Ба маънои васеъ «механизм» субъектҳои мушаххаси иҷтимоию иқтисодие, ки намуди муайяни фаъолиятро амалӣ мекунанд ва институтҳои муайяни иҷтимоию иқтисодиро дар бар мегиранд, ки шароити мушаххаси иҷтимоию иқтисодии ин фаъолият, натиҷаҳои онро, ҳамчун эҳтиёҷоти иҷтимоӣ, ки қонеъ гардондани қисми механизм ба он нигаронида шудааст, дар бар мегирад.

Механизми рушди сармояи инсонӣ

Механизмро дар мамлакатҳои ҷаҳон ба таври гуногун фарқ мекунанд. Дар баробари ин, хусусиятҳо ва тавсияҳои назарраси умумӣ мавҷуданд.

Дар шароити иқтисодӣ бозорӣ механизм ҳамчун алгоритми мунтазами навшавандаи амалҳои муайян, ба таври қатъӣ санҷидашуда ва асоснок баррасӣ гардида ва таъмин намудани ҳалли самарабахши мақсадҳои тактикийю стратегии азхудкунии объектҳо пурра ва сари вақт равона гардидааст.

Механизми рушди сармояи инсонӣ

Қобили қайд аст, ки барои ба назар гирифтани хусусиятҳо мақсаду вазифаҳо, объект ва манфиатҳои ҳамаи иштироккунандагон зарур аст.

Механизми рушди сармояи инсонӣ маҷмӯи унсурҳои системаи таъсири идоракунии мебошад, ки инкишоф ва рушди ҷамъоварии шаклҳои гуногуни он фаҳмида мешавад. Дар асоси ин равиш, фаъолияти механизми рушди сармояи инсонӣ нигаронида шудааст, ки андӯхтани сармояи иқтисодӣ тавассути навоарӣ.

Механизми рушди сармояи инсонӣ

Аз ин рӯ, навоарӣ чузъи асосии ин механизм башумор меравад.

Дар ин замина инноватсия ҳамчун раванди ташаккул ва табдил додани донишҳо, ғояҳо ва ихтирооти нав фаҳмида мешавад.

Навовари як раванди иҷтимоӣ, техникӣ ва ҳамзамон иқтисодӣ мебошад, ки дар натиҷаи он донишҳо, ғояҳо, чараёни иттилоот ва ихтирооти нав ба вучуд меоянд ва ё дар амал истифода мешаванд.

Механизми рушди сармояи инсонӣ

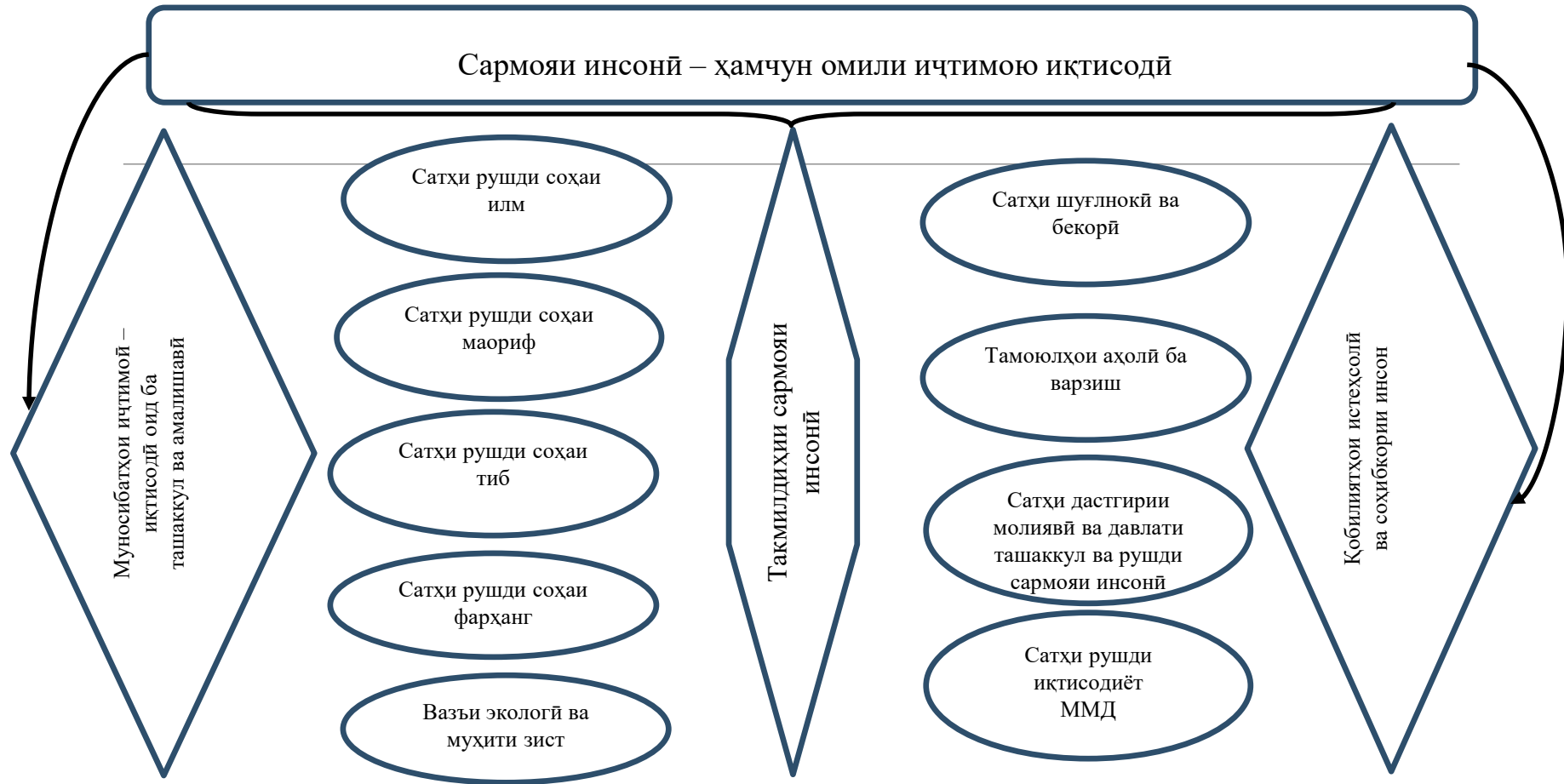
Барои ба вучуд овардани беҳтарин «маҳсулот ва технологияҳое ки аз ҷиҳати хусуиятҳои худ беҳтаринанд ва агар навоарӣ ба самти самаранокии иқтисодиёт нигаронида шуда бошад, дар бозор пайдо шудани даромади иловагӣ оварда метавонад».

Равиш ба моҳияти инноватсия ҳамчун тағирёбии низоми сармояи инсонӣ асоснок гардида, зеро ҳар як навоарӣ тағйироти кулиеро дар низоме, ки дар он ҷо татбиқ мешавад, пешбинӣ менамояд.

Механизми рушди сармояи инсонӣ

Аз ин рӯ, навоариҳоеро, ки рушди сармояи инсониро муайян мекунад, метавонад бо натиҷаҳои истифодаи касбии зеҳнӣ ва таълимии қувваи кормандон, дар раванди бозеҳсозии васеи сармояи инсонӣ муайян карда шаванд. Навовариҳои, ки сармояи инсониро рушд медиҳад, инноватсияе мебошанд, ки шаклҳои гуногуни сармояи инсониро муайян мекунад. Қайд намудан зарур аст, ки он лоиҳаҳо, ки ба тағйироти кулии шаклҳои гуногуни сармояи инсонӣ нигаронида шудаанд, рушди инноватсионӣ номида мешаванд.

Механизми рушди сармояи инсонӣ

Расми 1. Такмилдиҳии механизми сармояи инсонӣ

Сарчашма: Аз ҷониби муаллиф таҳия карда шудааст.

Механизми рушди сармояи инсонӣ

Ба маънои васеъ механизми рушди инноватсионии сармояи инсонӣ ба татбиқи тағйироти шаклҳои физиологӣ ва зеҳнӣ-тарбиявии неруи инсонӣ, навсозии иқтисодӣ ва ҷамъшавии сармояи инсонӣ дар системаҳои иҷтимоӣ иқтисодӣ нигаронида шудааст.

Механизми рушди сармояи инсониро метавон шартан дар шакли усулҳои андешидашуда муаррифӣ намуд, усулҳо ва чораҳои зарурӣ барои сари вақт ва аз ҷиҳати иқтисодӣ зарурӣ васеъ намудани такрористеҳсоли сармояи инсонӣ дар шаклҳои эҳтимолӣ ва воқеан ҷалбшуда нигаронида шудаанд.

Механизми рушди сармояи инсонӣ

Дар баробари ин, қайд намудан зарур аст, ки рушди сармояи инсониро метавон ба маънои кутоҳ ҳамчун натиҷаи фаъолияти инноватсионӣ дар доираи низоми илму маориф ва меҳнат баррасӣ намуд.

Механизми рушди сармояи инсонӣ (расми 1) ба татбиқи тағйироти прогрессивӣ дар низоми нерӯи зеҳнӣ ва таълимии шахси меҳнатӣ, андӯхтани сармояи инсонӣ ва касбӣ нигаронида шудааст.

Принсипҳои асосии сармояи инсонӣ

Барои рушди сармояи инсонӣ амалисозии хусусиятҳои муайян зарур аст:

Якум, ҳангоми баррасӣ намудани навъҳои гуногуни маҳсулоти инноватсионӣ ҳуди интеллект вазифаи воситаҳои «ғайримоддӣ»-и меҳнати фикрро иҷро менамояд. Дар шароити муосир, вақте ки донишҳои нав ташаккул ва рушд менамоянд, ҷузъҳои ҳуди зеҳн воқеан ба амал меоянд, дар ин ҷо танҳо иттилооте буда метавонад, ки қисми раванди омӯхташаванда буда, иттилооти навро дар бар мегирад.

Принсипҳои асосии сармояи инсонӣ

Вобаста ба вазифаҳои супурдашуда маълумот ба ин ё он қисми тафаккури инсон дохил шуда, ба фаъолияти интеллектуалии истеҳсоли дохил шуда метавонад. Ҳамаи натиҷаҳои минбаъда аз сатҳи ҷамъшудаи зеҳнии шахс вобастаанд.

Принсипҳои асосии сармояи инсонӣ

Дуюм, яке аз омили муҳимтарини ба вучуд овардани маҳсулоти нав, меҳнати фикрӣ инсон дар шароити мусоид мебошад. Барои бавучуд овардани маҳсулотҳои нав ва баланд бардоштани сармояи инсонӣ ҷамиятро зарур аст, ба корманд тамоми шароитҳои зуруриро фароҳам оварад, то ки корманд танҳо барои рушди сармояи инсонӣ ва истеҳсоли маҳсулотҳои нав қувваи фикрии хешро сарф намояд. Барои ноил гардидан ба мақсадҳои гузошта шуда, ҷиҳатҳои ахлоқи кормандонро низ ба назар гирифтани лозим аст, муҳити солим, технологияҳои нав, шароити корӣ, некхоҳӣ, эҳтироми ҳамдигар ва ҷалби мутахассисони навоар.

Принсипҳои асосии сармояи инсонӣ

Сеюм, ҳамчун натиҷаи аввалиндараҷа барои бавучуд овардани маҳсулотҳои инноватсионӣ дониш ва иттилооти навро доништан зарур аст. Натиҷаи дуюмдараҷа ин рушд додани малакаву маҳорати интеллектуали ҳар як коркун пеш аз ҳама баргузор намудани такмили ихтисоси коргарон ва аз худ намудани донишҳои замонавӣ, муҳаё намудани шароити мусоиди корӣ ва истифодаи васеъ аз технологияҳои нави замонави дар байни коркунон бевосита алоқаманд аст.

Принсипҳои асосии сармояи инсонӣ

Қайд намудан зарур аст, ки фаъолияте, ки барои ба даст овардани навоариҳои гуногун ва татбиқи минбаъдаи онҳо дар низоми истеҳсолот, тақсимот, мубодила, истеъмол истифода мешаванд, ҳамчун чараҳои инкишофи инноватсионии сармояи инсонӣ муайян карда мешавад.

Принсипҳои асосии сармояи инсонӣ

Метавон қайд намуд, ки ба принсипҳои асосии сармояи инсонӣ чунин омилҳо дохил мегардан:

- Сармоягузори ба таҳсил ва омӯзиш;
- Нақши саломатӣ дар қобилияти кор;
- Таҷрибаи амалӣ ва малакаҳои корӣ;
- Ҳавасмандӣ ва рушди шахсӣ;
- Сармоягузори аз тарафи давлат ва бахши хусусӣ;
- Баробарӣ ва дастрасӣ ба имкониятҳо;
- Муносибат.

Принсипҳои асосии сармояи инсонӣ

Натиҷаҳои фаъолияти инноватсионии инсон як қатор нишондиҳандаҳои микро ва макроро бавучуд меорад:

- Баланд бардоштани самаранокии чараёнҳои қонеъ гардондани талаботи аҳоли дар натиҷаи мунтазам нав кардани ҳама намуди молҳое, ки дар ҷамъият ба вучуд меоянд;
- Афзоиши динамикаи иқтисодиёти ҷамъият, минтақа ва ташкилоти алоҳида;
- Аз нав тақсим намудани захираҳо ба фоидаи ташкилотҳои самарабахш;
- Баланд бардоштани рақобатпазирӣ дар соҳаҳои алоҳида ва дар маҷмуъ ҷамъият.

Принсипҳои асосии сармояи инсонӣ

Бояд қайд намуд, ки хусусияти хоси фаъолияти инноватсионӣ дар он аст, ки маҳсули ниҳоии он на танҳо донишҳои нав балки донишест, ки метавонад дар паҳнкунии иҷтимоии он ба сармоя табдил ёбад. Донише, ки дар технологияҳо таҷассум меёбад, самаранокӣ ва арзиши онҳоро зиёд мекунад ва даромад аз сармоягузорӣ ба онҳо ё дар шакли нархҳои баландтарин ва пардохтҳои иҷора ё дар шакли афзоиши фоидае, ки дар натиҷаи баланд бардоштани ҳосилнокӣ ба даст меояд, фаҳмида мешавад.

Принсипҳои асосии сармояи инсонӣ

Донише, ки дар одамон таҷассум ёфтааст, маҳсулнокии онҳоро зиёд мекунад ва фоидаи сармоягузорӣ ба онҳо дар шакли фарқияти музди меҳнат зоҳир мешавад. Сармояи инсонӣ маҳсулнокиӣ ва аз ин рӯ даромади ояндаи шахсро зиёд менамояд. Ҳар як чараёнҳои инноватсионӣ боиси як қатор натиҷаҳои самарабахши иқтисодӣ ва иҷтимоӣ мегардад.

Принсипҳои асосии сармояи инсонӣ

Навовариҳои иҷтимоӣ раванди умумии такмили мунтазами соҳаҳои таълимӣ ва башардӯстонаи ҷомеа ва ташкилотҳои алоҳидаи хоҷагидорӣ фаҳмида мешавад.

Истифодаи чунин навовариҳо боиси ҷамъшавии сармояи инсонӣ гардида, имкониятҳои бозори меҳнатро васеъ намуда, фаъолони қобили меҳнатро барои баланд бардоштани самаранокии кор алоқаманд менамояд.

Хусусиятҳои хоси рушди сармои инсонӣ дар иқтисодиёти инноватсионӣ

Дар асоси гуфтаҳои боло мо метавонем хусусиятҳои таркибии рушди сармои инсониро ҷудо намоем:

Хусусияти якум тадқиқоти бунёдии илмӣ пайдоиши рушди инноватсионии инсонро муайян менамояд. Дар марҳилаи аввали рушди инноватсионӣ донишҳои нав таҳия гардида ба низом дароварда мешаванд, баъдан ин донишҳо ба маҳсулоти иттилоотӣ табдил меёбанд, ки аҳамияти иқтисодӣ дошта метавонад дар истеҳсоли маҳсулот, навсозии инноватсионии хизматрасонӣ, инчунин дар истеҳсолоти таълимии сармои инсонӣ истифода шавад.

Хусусиятҳои хоси рушди сармояи инсонӣ дар иқтисодиёти инноватсионӣ

Хусусияти дуҷумла татбиқи тадқиқоти илмӣ амалӣ барои ташаккули инноватсия тавассути ноил шудан ба ҳадафи мушаххаси донишҳои бунёдӣ ва истеҳсоли, ки ҳам дар соҳаи маърифатӣ ва ҳам дар соҳаи тадқиқоти амалӣ ба даст оварда шудаанд, муайян карда мешавад. Дар ин марҳилаи тадқиқот навоҷона ба вуҷуд оварда мешавад, ки тақмили воситаҳои мавҷудаи техникаӣ, низомии таълим, нури инсонӣ, технологияи истеҳсолоти моддию маънавӣ, ашӣи хоҷро таъмин мекунад.

Хусусиятҳои хоси рушди сармояи инсонӣ дар иқтисодиёти инноватсионӣ

Хусусияти сеюми раванди инноватсионӣ асосан тавассути таҳияи лоиҳаҳо (тадқиқоти илмӣ, лоиҳакашӣ, сохтмон, эҷодӣ, озмоиш ва ислоҳи коркарди қаблан пешниҳодшуда), инчунин тадқиқоти истеҳсолӣ амалӣ карда мешавад.

Дар шароити муосир амалияи тадқиқотӣ зухуроти дутарафаро доро мебошад:

Якум, тадқиқоти истеҳсолӣ ва амалӣ мебошад, ки дар марҳалаи азхудкунии истеҳсолот ва дар ҷараёни истеҳсоли оммавии маҳсулот ба амал бароварда мешавад.

Хусусиятҳои хоси рушди сармояи инсонӣ дар иқтисодиёти инноватсионӣ

Дуюм, тадқиқоти амалие, ки аз ҷониби сохторҳои низоми маориф дар марҳилаи татбиқи таълимӣ барои омодаسازی касбии мутахассисон ва рушди сармояи инсонии онҳо амалӣ карда мешавад. Мутахассисони дорои малака ва маҳорати баланди касбӣ метавонанд ин донишхоро барои азхудкунии донишҷӯён, ва ба онҳо фароҳам овардани шароит барои истифодаи дониш равона намоянд.

Хусусияти чоруми раванди рушд ва ташаккули сармояи инсонӣ, истифодаи донишҳои навро дар соҳаи истеъмолот муайян мекунад.

Хусусиятҳои хоси рушди сармояи инсонӣ дар иқтисодиёти инноватсионӣ

Одатан, ду самти татбиқи ин марҳиларо метавон чудо кард:

- ҳаракати маҳсулоти моддӣ ё маънавӣ аз истеҳсолкунанда ба истеъмолкунандаи бевосита ва истифодаи маҳсулоти нав аз ҷониби истеъмолкунанда;
- ҳаракати хатмкардаи муассисаҳои таълимӣ ба корфармо ва дар шакли сармояи инсонӣ ҷамъ оварӣ намудани қобилияти корӣ.

Хусусиятҳои хоси рушди сармояи инсонӣ дар иқтисодиёти инноватсионӣ

Баррасӣ намудани унсурҳои механизми рушди инноватсионӣ марҳалаҳои рушди инноватсионии сармояи инсонӣ бо фаъолияти унсурҳо ва таркиби ин механизм вобастагии мутақобиларо доро мебошад.

Барои истеҳсол намудани маҳсулот бо технологияҳои пешқадам коргаронро зарур меояд, ки истифодабарӣ ва дуруст доштани маълумотҳои дақиқро доро бошанд, зеро молҳоеро истеҳсол намоянд, ки тавонанд дар бозори дохили ва хориҷӣ рақобатпазир бошанд ва маълумотҳои дақиқу сахт нисбати маҳсулотҳои истифодашаванда ва технологияҳои навро дошта бошанд.

Хусусиятҳои хоси рушди сармояи инсонӣ дар иқтисодиёти инноватсионӣ

Зеро истифодаи дурусти технологияҳои нав ба истеҳсоли маҳсулот таъсири амиқ гузошта, маҳсулотҳои рақобатпазиро пешниҳод менамояд. Баланд бардоштани низоми истеҳсолоти таълимӣ рушди инноватсионии технологияҳои таълимӣ ва маърифатии сармояи инсониро таъмин менамояд.

Ҳамин тариқ, унсурҳои механизми рушди инноватсиониро метавон қайд намуд, ки ҳар як марҳилаи таҷдиди интеллектуалӣ ва таълимии сармояи инсонӣ инъикоси раванди пайдоиш, ташаккул, таҳияи тарҳрезӣ, такмили истеҳсолот ва истифодаи таълимӣ бо мақсади таъмини баланд бардоштани қобилияти тахассусии зехнию тарбиявии меҳнат баррасӣ гардидааст.

Хусусиятҳои хоси рушди сармояи инсонӣ дар иқтисодиёти инноватсионӣ

Муҳимтарин хусусиятҳои фарқкунандаи рушди инноватсионии инсониро
чудо намоед:

- рушди инноватсионии ҳамчун воситаи ноил шудан ба ҳадафҳо;
- механизми инноватсионии рушди сармояи инсонӣ;
- хусусияти ҳадафҳо ва вазифаҳои инноватсионии;
- муносибати муназзам ба истеҳсолоти инноватсионӣ;
- мавҷудияти технологияҳои махсуси идоракунӣ.

Хусусиятҳои хоси рушди сармояи инсонӣ дар иқтисодиёти инноватсионӣ

«Механизм» ин фароҳам овардани шароит, замина ва ба даст овардани инноватсия ва татбиқи минбаъдаи онҳоро дар системаҳои истеҳсоли ва чамбоварии иқтисодии сармояи инсонӣ муайян менамояд, механизми рушди инноватсионии сармояи инсонӣ номидан мумкин аст.

Механизми рушди сармояи инсонӣ шакли ташкилию иқтисодии амалисозии фаъолияти инноватсионие мебошад, ки ба рушди сармояи инсонӣ равона гардидааст.

Хусусиятҳои хоси рушди сармояи инсонӣ дар иқтисодиёти инноватсионӣ

Механизми мазкур бояд таъминоти инноватсиониро функционалии ҷуброни самараноки фарсудаҳои сармояи инсонии ҷамъшударо ташкил намуда, вобастагии рушди сармояи инсониро бо марҳилаҳои давраи ҳаёти он таъмин намояд.

Ҷаъолияти навсозии сармояи инсонӣ, сармоягузорӣ ва дастгирии молиявии раванди ташаккули қобилиятҳои меҳнатӣ мебошад. Дастгирии инноватсионӣ бояд на танҳо истеҳсоли донишҳои нав, балки коркард ва такмили инноватсиониро, ки ба талаботи системаҳои иқтисодии ҷомеа ҷавобгӯ мебошанд, низ муайян намуда истифодаи дурусти онро бароҳ монад.

Хусусиятҳои хоси рушди сармояи инсонӣ дар иқтисодиёти инноватсионӣ

Механизми фаъолияти иқтисодӣ ва ташкилии сармояи инсонӣ маҷмӯи тадбирҳо ва равишҳоеро дар бар мегирад, ки ба инкишоф, истифодабарии самарабахш ва афзун намудани дониш, малака, таҷриба ва дигар қобилиятҳои одамон нигаронида шудаанд, ки дар ниҳояти қор ба баланд шудани маҳсулноқӣ ва некуаҳволии онҳо, инчунин рушди иқтисодиёт мусоидат мекунанд.

Бояд зикр намуд, ки механизми сармояи инсонӣ ду самт ё паҳлуро дар бар мегирад:

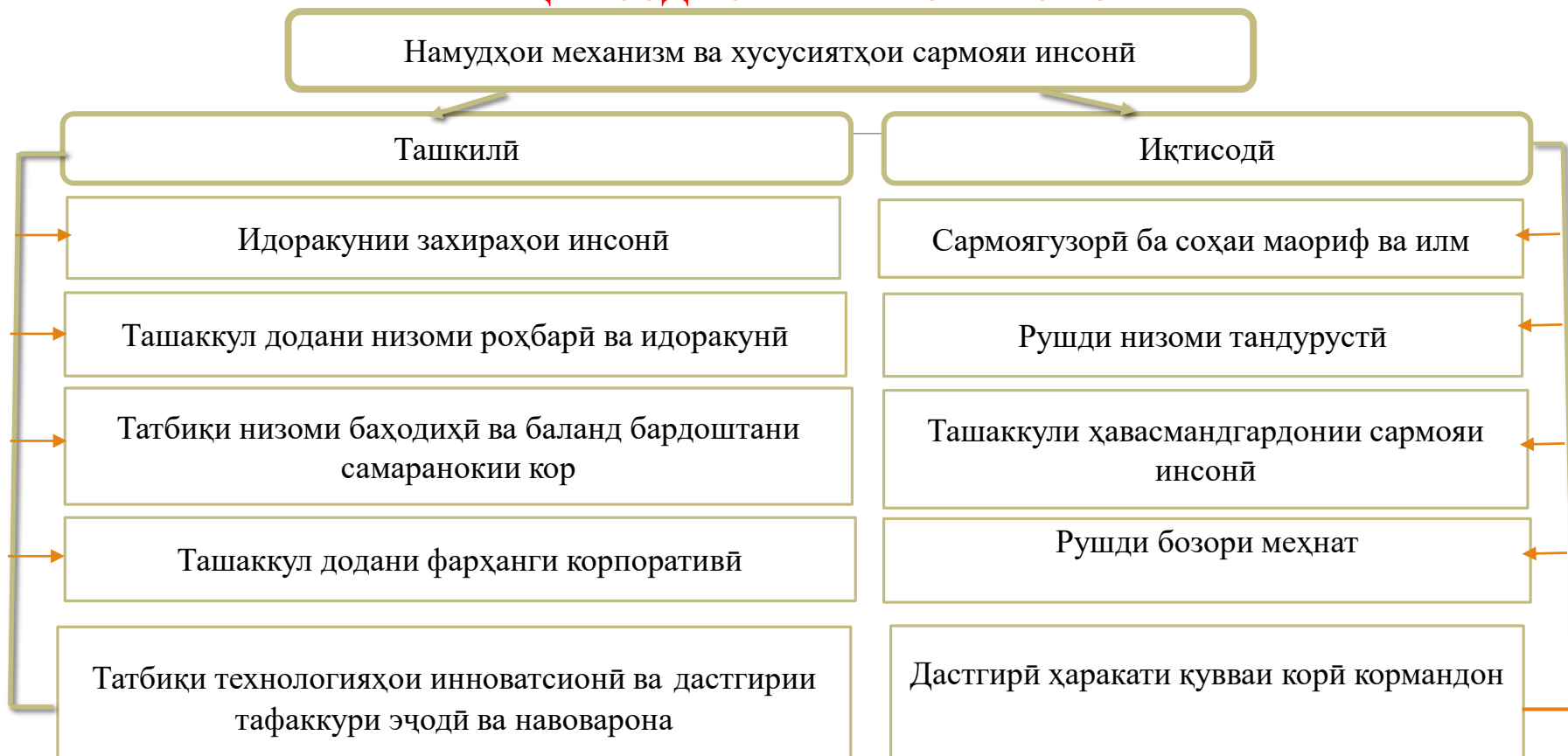
- Ташкилӣ;
- Иқтисодӣ.

Хусусиятҳои хоси рушди сармояи инсонӣ дар иқтисодиёти инноватсионӣ

Ҳамин тариқ, механизмҳои иқтисодӣ ва ташкилӣ бо ҳам зич алоқаманданд ва бояд дар якҷоягӣ амал намоянд, то аз истифодаи сармояи инсонӣ фоида ба даст оварда шавад, ки онро мо пешниҳод намудем.

Метавон қайд намуд, ки ба самти ташкилӣ идоракунии захираҳои инсонӣ, ташаккул додани низоми роҳбарӣ ва идоракунӣ, татбиқи низоми баҳодихӣ ва баланд бардоштани самаранокии кор, ташаккул додани фарҳанги корпоративӣ, ки ба омӯзиш ва рушд мусоидат мекунад, татбиқи технологияҳои инноватсионӣ ва дастгирии тафаккури эҷодӣ ва навоарона дохил мегарданд, ки барои ноил гардидан ба ҳадафҳои гузошта шуда истифода мешаванд.

Хусусиятҳои хоси рушди сармояи инсонӣ дар иқтисодиёти инноватсионӣ

Расми 2. Намудҳои механизм ва хусусиятҳои сармояи инсонӣ

Сарчашма: Таҳияи муаллиф дар асоси сарчашмаҳои илмӣ

Хусусиятҳои хоси рушди сармояи инсонӣ дар иқтисодиёти инноватсионӣ

Ҳамин тариқ, аз гуфтаҳои боло ба хулосае омадан мумкин аст, ки новобаста аз он ки муайян кардани таъсири сармояи инсонӣ ба рушди иқтисодӣ чӣ қадар душвор бошад ҳам, дар байни онҳо робитаи мустақим вучуд дорад, ки таҷриба исбот гардидааст.

Ҳамин тариқ, сармояи инсонӣ як захираи арзишманд барои рушди иқтисодиёт мебошад. Ташаккул ва инкишофи сармояи инсонӣ, аз давлат ва шахсони алоҳида маблағгузорӣ ва талошҳои доимиро тақозо менамояд.

Хулоса:

Сармояи инсонӣ дар иқтисодиёти инноватсионӣ бояд динамикӣ,
мутобиқшаванда ва иқтидорманд барои эҷоди навоарӣ бошад. Маҳз чунин
хусусиятҳо имконият медиҳанд, ки ҷомае ба сӯи рушди устувор ва
рақобатпазирӣ дар миқёси ҷаҳонӣ ҳаракат кунад.

Адабиёт:

1. Паёми Президенти Ҷумҳурии ба Маҷлиси миллии маҷлиси олий ва Маҷлиси намояндагон – Душанбе 2023., 28.12.2023.
2. Мирзоалиев А.А. Идоракунии рушди иқтисодии кадрӣ савдои чакана дар шароити ташаккули иқтисоди рақамӣ. Диссертатсия. – Душанбе, ДДТТ. – 2023. – С. 32.
3. Самтҳои асосии сиёсати кадрӣ корхона (марҳалаҳои асосии таҳия ва татбиқи сиёсати кадрӣ корхона) (бо забони тоҷикӣ) / Рустамов Ф.М. / Тоҷикистон ва ҷаҳони муосир: Маводҳои конференсияи шашуми илмию амалӣ байналмилалӣ: «Муҳимияти рушди иқтисодиёти инноватсионӣ». (20-21 юни 2018 с., ш. Душанбе). – Душанбе. – 2018. – С. 224-226.

Ташаккур ба диққаттон!